



**Рева Романа Романівна,**  
здобувач кафедри конституційного права України,  
Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого,  
Україна, м. Харків  
e-mail: revar@inbox.ru  
ORCID 0000-0002-6540-1679

УДК 342.565.2(477)

## ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ОЗНАКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

*У статті розглянуто основні ознаки правових позицій Конституційного Суду України. Визначено, що важливим етапом будь-яких досліджень правових позицій є встановлення їх правової природи. Проаналізовано різні наукові погляди на основні ознаки правових позицій Конституційного Суду України, виділено їх основні ознаки та сформульовано їх визначення.*

**Ключові слова:** Конституційний Суд України; правові позиції; рішення Конституційного Суду України; правова природа; конституційна юрисдикція.

**Рева Р. Р.**, соискатель кафедры конституционного права Украины, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.  
e-mail: revar@inbox.ru ; ORCID 0000-0002-6540-1679

### **Правовые позиции Конституционного Суда Украины: основные признаки и определение**

*В статье рассмотрены основные признаки правовых позиций Конституционного Суда Украины. Сделаны выводы о том, что важным этапом любых исследований правовых позиций является установление их правовой природы. Проанализированы различные научные взгляды на основные признаки правовых позиций Конституционного Суда Украины, выделены их основные существенные признаки и сформулировано их определение.*

**Ключевые слова:** Конституционный Суд Украины; правовые позиции; решения Конституционного Суда Украины; правовая природа; конституционная юрисдикция.

**Постановка проблеми й актуальність теми.** Конституційний Суд України (далі – КС України) шляхом здійснення своїх повноважень забезпечує еволюційний розвиток Основного Закону України й запобігає його «старінню» [1, с. 71]. При формулюванні своїх правових позицій у пошуках додаткових аргументів КС України звертається як безпосередньо до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, так і до практики Європейського суду з прав людини і таким чином стає свого роду провідником

міжнародних принципів і норм в царині прав людини на національний ґрунт [2, с. 596]. Також КС України відіграє особливу роль у забезпеченні принципу поділу влади, системи стримувань і противаг. Саме йому належить провідна роль у вирішенні існуючих та можливих конституційних конфліктів між органами влади. Сьогодні КС України є досить новою державною інституцією і багато аспектів його діяльності потребують свого наукового осмислення.

Практика діяльності єдиного органу конституційної юрисдикції свідчить на необхідність внесення низки змін до чинного Закону України «Про Конституційний Суд України», в тому числі щодо законодавчого визначення поняття «правова позиція Конституційного Суду України», їх юридичної сили, можливості зміни (перегляду) попередніх правових позицій та врахування правових позицій у законотворчій і практичній діяльності державних органів [3, с. 146]. Однак досягнення якісного нормативного регулювання зазначених питань неможливе без урахування і ґрунтовного наукового аналізу основних ознак правових позицій КС України, що зумовлює актуальність даного дослідження.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідження всієї сукупності ознак правових позицій органів конституційної юрисдикції не знайшло значного поширення в наукових публікаціях. Так, різні підходи до визначення основних ознак правових позицій КС України досліджувалися М. В. Вітруком (Nikolaj Vasil'evich Vitruk), Н. С. Волковою (Natal'ja Sergeevna Volkova), М. Б. Долматовою (Marina Borisovna Dolmatova), О. М. Кряжковою (Ol'ga Nikolaevna Krjazhkova), А. В. Портновим (Andrij Volodymyrovych Portnov), О. В. Романовою (Oksana Vasil'evna Romanova), А. М. Хахиновою (Anastasija Nikolaevna Nahinova), С. В. Шевчуком (Stanislav Volodymyrovych Shevčuk) та іншими науковцями. Можна відмітити таку тенденцію, за якої в публікаціях більше уваги приділялося дослідженню таких окремих ознак правових позицій КС України, як їх незмінюваність та юридична сила. Проте вивчення лише кількох ознак явища з-поміж усієї їх сукупності не дає повного, об'єктивного уявлення про таке явище.

**Мета статті** – проаналізувати правові позиції КС України та наукові погляди на їх ознаки, виділити та охарактеризувати основні ознаки цих правових позицій.

**Виклад основного матеріалу.** Правові позиції є серцевиною рішень КС України. Вони починають формуватися на стадії попереднього розгляду звернень і підготовки справи до судового розгляду, коли збираються й досліджуються матеріали справи. А свого остаточного вигляду правові позиції набувають у підсумковому рішенні єдиного органу конституційної юрисдикції [4, с. 155]. Практично всі питання, що стосуються правових позицій, викликають гострі дискусії в ході теоретичних досліджень.

Категорія «правова природа» та її вивчення є базовими для будь-яких досліджень правових позицій КС України. Погляди дослідника на правову природу цих правових позицій, на нашу думку, є визначальними також під час виокремлення та формулювання основних ознак даного явища. Погляди

на правову природу правових позицій КС України відрізняються значною різноманітністю. Так, правові позиції розглядають, зокрема, як: 1) «квазі-норму»; 2) правові уявлення; 3) результат тлумачення; 4) явище правової дійсності, подібне до *ratio decidendi*; 5) прецедент тлумачення; 6) «юридичну конструкцію»; 7) особливий вид преюдиції; 8) принцип вирішення однорідних справ тощо.

Кожний із зазначених поглядів має свої сильні й слабкі сторони. Хоча правові позиції КС України мають спільні риси, зокрема, з такими явищами правової дійсності, як: норма права, правоположення, акт офіційного тлумачення норм права, преюдиція у класичному вигляді, прецедент та *ratio decidendi*, але ними не стають. Вважаємо найбільш науково обґрунтованим підхід до правових позицій КС України як до самостійного явища правової дійсності. Спроби вивчати правові позиції в рамках зазначених явищ лише гальмують подальші наукові дослідження.

Дослідження правової природи правових позицій Конституційного Суду України дає можливість встановити їх сутність і місце в правовій системі. Це, у свою чергу, дозволяє виділити об'єктивні основні ознаки досліджуваного явища, а засновуючись на них – сформулювати таке необхідне законодавцеві та правникам визначення.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає поняття «основний» як найважливіший, головний; провідний, визначальний [5, с. 861]. У свою чергу «ознака» – це риса, властивість, особливість чого-небудь [5, с. 834]. Таким чином, основні ознаки явища – це його найважливіші, визначальні риси, властивості.

Правові позиції нерозривно пов'язані з рішеннями КС України. Деякі автори вважають, що оскільки рішення КС у своїх мотивувальній та резолютивній частині являють собою єдність, то всі риси, властиві рішенням КС, зберігаються у правових позиціях [6, с. 49].

На думку М. В. Вітрука (Nikolaj Vasil'evich Vitruk), підсумкові рішення КС Російської Федерації характеризуються такими ознаками: вони містять державно-владні веління; виносяться, як правило, іменем держави; викладені у вигляді окремих документів з обов'язковим зазначенням висновків та мотивів їх ухвалення; приймаються в порядку конституційного судочинства на засіданнях суду; остаточні й оскарженню не підлягають; діють безпосередньо й не потребують підтвердження будь-яких органів або осіб; обов'язкові на всій території держави для всіх органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових осіб, громадян та їх об'єднань [7, с. 102].

А. О. Селіванов (Anatolij Oleksandrovych Selivanov) доходить схожих висновків і називає ознаками рішень і висновків КС України такі: вони є актами органів судової влади; приймаються у нормативно встановленому порядку; містять цілий набір зовнішніх формальних ознак; публікуються офіційно; обов'язкові для всіх адресатів, до яких звернута воля КС; акти

конституційної юрисдикції діють безпосередньо і мають остаточний характер. При цьому особливу увагу вчений звертає на ознаки обов'язковості, офіційності, їх остаточний і незаперечний характер [8, с. 56–71]. Крім того, рішення КС України мають не лише правове, а й доктринальне значення. Вони являють собою поєднання науково-теоретичних підходів з конституційною практикою [9, с. 91].

Однак, не дивлячись на глибокий зв'язок, правові позиції КС України та його рішення є різнопорядковими явищами [9, с. 110-112] й ознаки правових позицій не є простим віддзеркаленням ознак рішення.

Метою наукового аналізу та формулювання основних ознак будь-якого явища правової дійсності є виокремлення, відмежування такого явища з-поміж усіх інших, здійснення, так би мовити, його індивідуалізації. Виходячи з цього, постають перші питання. Так, якщо сформульовано лише кілька найбільш істотних ознак досліджуваного явища, науковець може не досягнути своєї мети, оскільки за такими ознаками повною мірою відмежувати одне явище правової дійсності від інших буде неможливо. Водночас не надто плідною є практика висвітлення всіх можливих ознак досліджуваного явища правової дійсності.

О. В. Романова (Oksana Vasil'evna Romanova), наприклад, відзначає наступні характеристики правової позиції КС Російської Федерації: казуальність; віднесеність до суворо окресленого кола питань; колегіальність; інформаційними джерелами є: науковий світогляд суддів, роз'яснення експертів, спеціалістів; юридичними джерелами правової позиції є конституційні норми та принципи, а також попередні постанови конституційного суду, що стосуються предмет розгляду; загальний характер; юридична обов'язковість; потенційна можливість спростування презумпції істинності правової позиції; гласність; незалежність [10, с. 85-86]. Погляди дослідниці не безспірні. Названа потенційна можливість спростування презумпції істинності правової позиції фактично є нічим іншим як властивістю відносної остаточності правових позицій. Так, хоча КС України зв'язаний власними рішеннями й правовими позиціями, проте він має право відходити від раніше сформульованих правових позицій. При цьому попередні рішення КС України не переглядаються.

Вважаємо недоцільним виокремлення такої ознаки правових позицій як перелік «інформаційних джерел» правових позицій, крім того, їх значно більше, ніж перелічила дослідниця. А ознаки гласності та незалежності властиві не лише правовим позиціям, але й рішенням КС.

С. В. Шевчук (Stanislav Volodymyrovych Shevchuk) розглядає такі найбільш важливі характеристики правових позицій: 1) правові позиції формуються в процесі розгляду конкретних справ на підставі процедури конституційного судочинства при здійсненні конституційним судом своїх повноважень (нормоконтроль, офіційне тлумачення, конституційна скарга тощо); 2) шляхом формулювання правової позиції усувається невизначеність у праві та вирішується конкретна правова ситуація; 3) юридична сила правових позицій нерозривно пов'язана з обов'язковістю рішень та висновків КС та полягає

в тому, що: а) вони є остаточними, не підлягають оскарженню, рівною мірою обов'язкові для всіх суб'єктів права і вступають у силу після їх проголошення; б) вони діють безпосередньо і не потребують підтвердження своєї дії іншими правовими актами; в) юридична сила рішень КС України про визнання правового акта неконституційним не може бути подолана прийняттям аналогічного правового акта; г) рішення державних органів, які базуються на правових актах, визнаних неконституційними, не можуть бути виконані та підлягають перегляду у встановленому порядку; 4) правові позиції мають нормативний, загальний (поширюють свою дію на вирішення аналогічних справ) та обов'язковий характер, тобто є доказом наявності в КС України правотворчої функції; 5) правові позиції мають одночасно конкретний і загальний характер; 6) акти КС України (рішення та висновки, ухвали про відмову у відкритті конституційного провадження) публікуються в офіційних виданнях, й у такому вигляді правові позиції стають загальнодоступними [11, с. 23–27].

Деякі автори йдуть шляхом виділення найбільш істотних ознак правових позицій. Так, на думку М. Б. Долматової (Marina Borisovna Dolmatova), правові позиції конституційного суду мають дві істотні риси: 1) загальний характер; 2) обов'язковий характер та особливу юридичну силу [12, с. 59].

О. М. Кряжкова (Ol'ga Nikolaevna Krjazhkova) називає об'єктивними рисами правової позиції КС Російської Федерації підконституційність, інтерпретаційний характер, юридичну обов'язковість та стійкість [13, с. 37–46]. А. М. Хакінова (Anastasija Nikolaevna Nahinova) називає ознаки загальнообов'язковості, нормативності, стабільності та прямої дії [6, с. 49–51]. Н. С. Волкова (Natal'ja Sergeevna Volkova) виділяє такі основні ознаки правової позиції як: обов'язковий офіційний характер, загальний характер та колегіальність [14, с. 20–30].

Ознака колегіальності характерна і для рішень, і для правових позицій КС України. Вона означає, що правова позиція – це загальне для авторитетної, встановленої законом більшістю суддів розуміння конституційної норми. Резолютивна частина рішення конституційного суду приймається всім його складом; на суддю-доповідача покладається підготовка мотивувальної частини з метою належного обґрунтування цього рішення. Це тлумачення залежить від обставин конкретної справи та її суспільної значущості, її впливу на подальший конституційний розвиток суспільства і держави. Проміжок часу між голосуванням за проект рішення (резолютивну частину) та оприлюдненням його мотивувальної частини становить, як правило, близько місяця, що достатньо для обґрунтування остаточного рішення та викладення окремих думок суддів конституційних судів, зміст яких зумовлений результатами дискусії між ними на закритому засіданні КС [15, с. 108]. І хоча правова позиція є наслідком колективного обговорення [16, с. 158–181], узгодженої думки більшості суддів, проте значний вплив на неї має і особистість судді-доповідача. Вважаємо, що ознаку колегіальності не слід відносити до переліку основних ознак правових позицій КС України.

Беззаперечною ознакою правових позицій КС України є їх загальний характер. Тобто правові позиції поширюються не тільки на конкретний випадок, що став предметом розгляду КС України, а й на аналогічні випадки, які трапляються в юридичній практиці [9, с. 110].

Ще одна ознака, яка дозволяє відокремити правові позиції КС України від системи аргументації, це їх місце в структурі його актів. Правові позиції КС України можуть міститися як у мотивувальній, так і в резолютивній частинах рішень і висновків та в окремих випадках у «відмовних» ухвалах [17, с. 54–56].

На підставі аналізу актів КС України та наукових праць можливо виділити, зокрема, такі основні ознаки його правових позицій: вони є результатом інтерпретаційної діяльності та являють собою найбільш узагальнене, концентроване вираження розуміння КС України змісту положень Конституції України, законів та/або інших нормативних актів, що здійснюється у межах компетенції КС України; вони є підставою для остаточного рішення, викладеного в акті КС України; вони містяться у мотивувальній та/або резолютивній частинах рішень і висновків та в деяких ухвалах; мають особливу юридичну силу; вони є загальнообов'язковими, тобто є обов'язковими до виконання на всій території України для всіх органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, посадових осіб, громадян та їх об'єднань; придатні до подальшого неодноразового застосування при вирішенні аналогічних справ; на відміну від рішень КС України, правові позиції володіють ознакою відносної остаточності.

Дослідивши ознаки правових позицій КС України, можемо запропонувати таке визначення. Правові позиції КС України – це правові висновки КС внаслідок тлумачення ним Конституції України та/або положень законів, інших нормативних актів у межах його компетенції, які знімають конституційно-правову невизначеність, мають загальний характер, особливу юридичну силу і є правовою підставою для винесення остаточного рішення, викладеного в акті КС.

**Висновки.** І наука конституційного права, і практика конституційного судочинства впродовж тривалого часу вимагають законодавчого закріплення визначення поняття «правова позиція Конституційного Суду України». Вважаємо, що найбільш обґрунтованим підходом є формулювання такого визначення на підставі об'єктивних основних ознак правових позицій Конституційного Суду України. Як показано у цій статті, існує багато підходів до визначення досліджуваного явища. Окремі ознаки правових позицій Конституційного Суду України викликають найбільш жваву дискусію, до яких, зокрема, належать питання нормативності правових позицій, віднесення рішень Конституційного Суду України та його правових позицій до джерел права, остаточності правових позицій і можливості відходу від раніше сформульованих правових позицій. Однак чи не найважливішим наразі залишаться питання юридичної сили правових позицій Конституційного Суду України, яке потребує свого окремого детального дослідження.



**Список літератури:**

1. Езеров А. Роль Конституційного Суду України у розвитку сучасного конституціоналізму / А. Езеров // Вісник Конституційного Суду України. – 2012. – № 6. – С. 68–77.
2. Слінько Т. М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело інтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України [Електронний ресурс] / Т. М. Слінько // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 596–601. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP\\_index](http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index).
3. Домбровський І. Правові позиції Конституційного Суду України: окремі аспекти / І. Домбровський, В. Гергелійник // Вісник Конституційного Суду України. – 2011. – № 4-5. – С. 140–146.
4. Цимбалістий Т. О. Конституційна юстиція в Україні : навч. посіб. / Т. О. Цимбалістий. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
6. Хахинова А. Н. Правовые позиции Конституционного Суда Российской Федерации в правовой системе Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук / А. Н. Хахинова. – Москва, 2010. – 193 с.
7. Витрук Н. В. Конституционное правосудие. Судебно-конституционное право и процесс : учеб. пособие / Н. В. Витрук. – 4-е изд., перераб. и доп. – Москва : НОРМА ; ИНФРА-М, 2012. – 592 с.
8. Селіванов А. О. Верховенство права в Конституційному правосудді: Аналіз конституційної юрисдикції / А. О. Селіванов – Київ ; Харків : Акад. прав. наук України, 2006. – 400 с.
9. Конституційна юрисдикція : підручник / Ю. Г. Барабаш, І. І. Дахова, О. П. Євсєєв [та ін.] ; за ред. Ю. Г. Барабаша та А. О. Селіванова. – Харків : Право, 2012. – 168 с.
10. Романова О. В. К вопросу о понятии и правовой природе правовых позиций Конституционного Суда Российской Федерации / О. В. Романова // Государство и право. – 2000. – № 7. – С. 84–87.
11. Шевчук С. В. Нормативність актів судової влади: від правоположення до правової позиції / С. В. Шевчук // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 9. – С. 23–27.
12. Долматова М. Б. Правовые позиции Конституционного Суда Российской Федерации в решениях по вопросам избирательного права : дис. ... канд. юрид. наук / М. Б. Долматова. – Уфа, 2005. – 198 с.
13. Кряжкова О. Н. Правовые позиции Конституционного Суда Российской Федерации: вопросы теории и практики : дис. ... канд. юрид. наук / О. Н. Кряжкова. – Москва, 2004. – 215 с.
14. Волкова Н. С. Правовые позиции Конституционного Суда Российской Федерации по вопросам парламентского права : дис. ... канд. юрид. наук / Н. С. Волкова – Москва, 2002. – 152 с.
15. Кампо В. Легітимність рішень конституційних судів у контексті доктрини верховенства права: компаративний та праксеологічний аспекти / В. Кампо, М. Савчин // Вісник Конституційного Суду України. – 2010. – № 5. – С. 99–109.
16. Евсеев А. П. Психология конституционного судопроизводства : монография / А. П. Евсеев. – Харьков : Юрайт, 2013. – 232 с.
17. Кушніренко О. Г. Місце правових позицій в структурі рішень Конституційного Суду України / О. Г. Кушніренко // Правова система України: проблеми і тенденції розвитку : матеріали наук.-практ., конф., м. Харків, 3 червн. 2010 р. / редкол. : Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк, Г. В. Чапала. – Харків : НДІ держ. буд-ва та місц. самовряд., 2010. – С. 54–56.

**References:**

1. Yezarov, A. (2012). Rol' Konstytutsijnoho Sudu Ukrainy u rozvytku suchasnoho konstytutsionalizmu [The role of the Constitutional Court of Ukraine in the development of modern constitutionalism]. Visnyk Konstytutsijnoho Sudu Ukrainy [Bulletin of the Constitutional Court of Ukraine], 6, 68-77 [in Ukrainian].

2. Slin'ko, T.M. (2013) Praktyka Yevropejs'koho sudu z prav liudyny iak dzherelo interpretatsijnoi diial'nosti Konstytutsijnoho Sudu Ukrainy [The European Court of Human Rights as a source of interpretive activities of the Constitutional Court of Ukraine]. Forum prava [Forum of law], 3, 596-601. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP\\_index](http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index) [in Ukrainian].
3. Dombrov'skyj, I. Herhelijnyk, V. (2011). Pravovi pozytsii Konstytutsijnoho Sudu Ukrainy: okremi aspekty [Legal positions of Constitutional Court of Ukraine : separate aspects] Visnyk Konstytutsijnoho Sudu Ukrainy [Bulletin of the Constitutional Court of Ukraine], 4-5, 140-146 [in Ukrainian].
4. Tsymbalistyj, T.O. (2007). Konstytutsijna iustytysia v Ukraini: Navch. pos. [Constitutional justice is in Ukraine]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
5. Busel, V. (Eds.). (2005). Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy (z dod. i dopov.) [Large explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Kyiv; Irpin': VTF «Perun» [in Ukrainian].
6. Hahinova, A. N. (2010). Pravovye pozicii Konstitucionnogo Suda Rossijskoj Federacii v pravovoj sisteme Rossijskoj federacii [Legal positions of the Constitutional Court of the Russian Federation in legal system of the Russian Federation] (Ph. D.). Moscow [in Russian].
7. Vitruk, N. (2012). Konstitucionnoe pravosudie. Sudebno-konstitucionnoe pravo i process: ucheb. posobie [Constitutional justice. Judicial constitutional right and process] (4th ed.). Moscow: Norma : INFRA-M [in Russian].
8. Selivanov, A. O. (2006). Verkhovenstvo prava v Konstytutsijnomu pravosuddi: Analiz konstytutsijnoi iurydyksii [Supremacy of right is in Constitutional justice: Analysis of constitutional jurisdiction]. Kyiv; Kharkiv: Akad. prav. Nauk Ukrainy [in Ukrainian].
9. Barabash, Yu., Dakhova, I., Yevsieiev, O., Kolisnyk, V., Kushnirenko, O., & Nesterenko, O. et al. (2012). Konstytutsijna iurydyksija: pidruchnyk [Constitutional jurisdiction]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
10. Romanova, O.V. (2000) K voprosu o ponjatii i pravovoj prirode pravovyh pozicij Konstitucionnogo Suda Rossijskoj Federacii [To a question of concept and the legal nature of legal positions of the Constitutional Court of the Russian Federation]. Gosudarstvo i pravo [State and Law], 7, 84-87 [in Russian].
11. Shevchuk, S.V. (2008) Normatyvnist' aktiv sudovoi vlady: vid pravopolozhennia do pravovoi pozytsii [Normative character of the acts of judicial power: from the legal regulation to the legal standard]. Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Visnyk of the Supreme Court of Ukraine], 9, 23-27 [in Ukrainian].
12. Dolmatova, M.B. (2005). Pravovye pozicii Konstitucionnogo Suda Rossijskoj Federacii v reshenijah po voprosam izbiratel'nogo prava [Legal positions of the Constitutional Court of the Russian Federation in decisions on an electoral right] (Ph. D.). Ufa [in Russian].
13. Krjazhkova, O.N. (2004) Pravovye pozicii Konstitucionnogo Suda Rossijskoj Federacii: voprosy teorii i praktiki [Legal positions of the Constitutional Court of the Russian Federation: questions of the theory and practice] (Ph. D.). Moscow [in Russian].
14. Volkova, N.S. (2002) Pravovye pozicii Konstitucionnogo Suda Rossijskoj Federacii po voprosam parlamentskogo prava [Legal positions of the Constitutional Court of the Russian Federation on the parliamentary right] (Ph. D.). Moscow [in Russian].
15. Kampo, V., & Savchyn, M. (2010) Lehitymnist' rishen' konstytutsijnykh sudiv u konteksti doktryny verkhovenstva prava: komparatyvnyj ta prakseolohichnyj aspekty [The legitimacy of the decisions of constitutional courts of Ukraine and foreign countries in the context of the doctrine of the rule of law: comparative and prakseological aspects]. Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Visnyk of the Supreme Court of Ukraine], 5, 99-109 [in Ukrainian].
16. Evseev, A. P. (2013) Psihologija konstitucionnogo sudoproizvodstva: monografija [Psychology of the constitutional legal proceedings: monograph]. Kharkiv: Yurajt [in Russian].
17. Kushnirenko, O.H., & Slin'ko, T.M. (2010) Mistse pravovykh pozytsij v strukturi rishen' Konstytutsijnoho Sudu Ukrainy [Place of legal positions in the structure of decisions of Constitutional



Court of Ukraine]. *Pravova systema Ukrainy: problemy i tendentsii rozvytku : materialy nauk.-prakt., konf.* [Legal system of Ukraine: problems and tendencies of development] (pp. 54-56). Kharkiv: NDI derzh. bud-va ta mists. samovriaduvannia [in Ukrainian].

**Reva R. R.**, applicant of the Department of Constitutional Law of Ukraine, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.  
e-mail : revar@inbox.ru ; ORCID 0000-0002-6540-1679

### **Legal positions of the Constitutional Court of Ukraine: main signs and definition**

*The practice of a single body of constitutional jurisdiction indicates on the necessity of a certain number of amendments to the current Law of Ukraine "On the Constitutional Court of Ukraine". It is impossible to achieve the quality regulation of these issues without a thorough scientific analysis of basic features of the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine.*

*The purpose of the article is to analyze the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine and scientific views on their signs, to identify and describe the main features of the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine.*

*There are the conclusions made that an important step in any legal position research is the establishment of the legal nature. The article discusses different scientific views on the basic features of the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine. On the basis of the analysis of acts of the Constitutional Court of Ukraine and scientific works, there are defined, in particular, the following main features of the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine: they are the result of interpretation and represent the most generalized, concentrated expression of the Constitutional Court of Ukraine understanding of the provisions of the Constitution of Ukraine, laws and/ or other regulations, which are carried out within the jurisdiction of the Constitutional Court of Ukraine; they are the basis for the final decision, which is set in the act of the Constitutional Court of Ukraine; they appear in the reasoning and/ or the operative parts of the decisions and conclusions and some rulings; they have a special legal force; they are obligatory, that are binding throughout the territory of Ukraine for all public authorities, local governments, enterprises, institutions and organizations, officials, citizens and their associations; suitable for further repeated use in solving similar cases; as opposed to the decisions of the Constitutional Court of Ukraine, the legal positions have a feature of the relative finality.*

*Basing on the research results, by the author there is offered the following definition. The legal positions of the Constitutional Court of Ukraine are legal conclusions of the Court due to the interpretation of the Constitution of Ukraine and/ or provisions of laws and other regulations within its competence, which remove the constitutional and legal uncertainty, which have general character, particular legal force and which is the legal basis for a final decision, set in the Court act.*

*The author concludes that the most reasonable approach is to formulate the definition of the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine on the basis of objective main features of this phenomenon. Its further separate detailed study requires the issue of validity of the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine.*

**Keywords:** Constitutional Court of Ukraine; legal positions; decisions of the Constitutional Court of Ukraine; legal nature; constitutional jurisdiction.

*Надійшла до редколегії 14.02.2016 р.*